

شایسته سالاری و مشارکت مردم در ایران افق ۱۴۱۴

علی‌ناز لطفی^۱

تاریخ دریافت: ۱۴۰۳/۰۱/۲۰

تاریخ پذیرش: ۱۴۰۳/۰۲/۲۰

چکیده

آینده‌نگری و پیش‌بینی در خصوص تحولات آینده نقدپذیر و سخت است. با این وجود، می‌توان بر پایه آمار، اسناد و شواهد علمی، نسبت به مشارکت مردم در فرایند جمهوری‌ت تحلیل و تجزیه کرد و نتایج آن را به جامعه ارائه نمود. زیرا در نظام‌های مردم سالار، آنچه حکومت‌ها انجام می‌دهند، قابل تجزیه و تحلیل است و مهم‌ترین رقیب دستگاه‌های اجرایی و نظارتی، واقعیت‌های ملموس و عمل‌کردها هستند؛ نه گفتمان‌های حاکمیت. یعنی مردم روزانه و به‌عینه آنچه انجام گرفته، از قبیل نقاط قوت و ضعف، را مشاهده می‌کنند و در بحث و جدال‌ها مصداق‌سازی می‌نمایند، خصوصاً به دلیل جو رسانه‌ای اکثریت برخط و به‌روز هستند، لذا باید عملکردها خروجی داشته باشد. پژوهش حاضر از نوع کیفی و با رویکرد توصیفی - تحلیلی است که با روش کتابخانه‌ای انجام شده است. نتایج نشان می‌دهد چنان‌که مسئولین در سلیقه‌های مختلف معتقد به کارکرد نیروهای داخلی باشند و شایسته‌سالاری را مبتنی بر نیروهای جوان و با تجربه قرار دهند و عدالت عمومی را بر پایه آموزه‌های قرآن، نهج البلاغه و رهنمودهای امامین انقلاب قرار دهند، مشارکت مردم در افق یاد شده به یک طراز مقبول رشد می‌کند و جمهوری‌ت و اسلامیت نظام تأمین می‌شود.

کلید واژه‌ها: مشارکت، شایسته سالاری، آینده پژوهی، امید به آینده.

استناد فارسی (شیوه‌ی APA ویرایش ششم، ۲۰۱۰؛ شیوه‌ی APSA)

لطفی، علی‌ناز (تابستان ۱۴۰۳). «شایسته سالاری و مشارکت مردم در ایران افق ۱۴۱۴». پژوهشنامه تاریخ، سیاست و رسانه، سال هفتم، شماره ۲، پیاپی ۲۶، صص ۶۰-۳۹.

^۱ دکترای تاریخ اسلام، دانشگاه پیام نور بندرعباس، بندرعباس، ایران. ایمیل: alimaigoli@gmail.com

کپی‌رایت © ۲۰۱۰، ایسک (اندیشکده مطالعات راهبردی کریمه شیراز). این متن، مقاله‌ای برای دسترسی آزاد است که با توجه به استاندارد بین‌المللی (Creative Commons Attribution) CCA نسخه 4.0 توزیع شده است و به دیگران اجازه می‌دهد این اثر را با رعایت شرایط، آن را با دیگران به اشتراک بگذارند و مطالب را اقتباس کنند.

۱. مقدمه

با یک نگاه جامع و حساب شده مبتنی داشته‌های تاریخی و رهنمودهای امامین انقلاب اسلامی، می‌توان در صحنه‌ی عمل و سیاست با به‌کارگیری دولتمردانی توانا، پرکار، خلاق، امیدوار، کاربلد، مبتکر، معتقد به مبانی نظری و عملی نظام اسلامی و با مشارکت دادن مردم در تمام سطوح مدیریتی و برداشتن موانع میان دستگاه‌های اداری و مردم و با تعیین افق صحیح مشارکت مردم در سرنوشت آینده این مرز و بوم افزایش داد. واقعیت این است که اگر بنیادهای نقش مردم در سرنوشت کشور به بلوغ پختگی، فکری و عملی برسد و دانش طبیعی در مسئله مشارکت عمومی به شکوفایی دست یابد، به‌گونه‌ای که برخی از نارسایی‌ها و تضادهایی ناشی از فاصله حاکمیت با مردم، فاصله طبقاتی، اشاعه فقر و بی‌عدالتی، جلوگیری از ظهور قریب‌الوقوع بحران‌های اقتصادی، اجتماعی مانند اغتشاشاتی که در این ۴۵ سال رشد داشته کاهش یابد و نتایج مثبت گوناگونی در جنبه‌های مختلف فکری - فرهنگی به وجود بیاورد، به‌نظر می‌رسد در افق ۱۴۱۴ مشارکت عمومی مردم در صحنه‌های مختلف زیادتر شود (باوند، ۱۳۷۷: ۱۶-۱۸). زیرا مردم ایران اراده کردند که مستقل باشند و سرنوشتشان خودشان تعیین کنند. خصوصاً که انقلاب اسلامی حادثه بزرگ قرن بیستم بود که علاوه بر تحول بنیادین و فراگیر در ایران، بازتاب و دستاوردهای جهانی فراوانی داشت و با احیاء تفکر دینی بویژه در صحنه سیاست و جامعه و اداره زندگی بشری، بسیاری از تئوری‌ها و اصولی را که قطعی و خدشه ناپذیر معرفی شده بودند مورد چالش قرار داد

واقعیت این است که یکی از مهم‌ترین مباحث نظام‌های مردم‌سالار، مشارکت مردم در صحنه‌های مختلف از جمله انتخابات می‌باشد زیرا از یک طرف افراد با ارائه کد ملی برای رأی دادن، تمام مشخصات فردی، تحصیلاتی، پایگاه اجتماعی، سیاسی، فرهنگی و ... در اختیار رسانه‌ها می‌گذارند، از طرفی، رأی دهندگان هر منطقه وضعیت کلانشهرها، شهرستان‌ها، روستاها، مناطق توسعه یافته و توسعه نیافته با میزان مشارکت خود نشان می‌دهند و از همه مهم‌تر کسانی که به هر دلیلی مشارکت نمی‌کنند و یا رأی سفید، غیرمفید می‌دهند نیز روشن می‌شود، لذا مشارکت مردم از هر جهت چه در ابعاد داخلی و کمک به امنیت ملی و تلاش دستگاه‌های اجرایی و قانون‌گذاری و چه در صحنه‌های بین‌المللی از جایگاه و اهمیت مهمی برخوردار است.

در همین راستا، این تحقیق مؤلفه‌های مؤثر شایسته سالاری و مشارکت مردم ایران در افق ۱۴۱۴ ارزیابی کرده است. مسئله این نوشته تبیین شایسته‌سالاری و مشارکت مردم در افق (۱۴۱۴) با اتکاب به کارآمدی دستگاه‌های اجرایی و امیدواری مردم در بزرگ‌های مهم مشارکتی می‌باشد.

سوال اصلی: حاکمیت چگونه و با کدام ابزارها می‌تواند کارآمدی خود را در ابعاد تورم، فرهنگ اشرافی‌گری، اسراف و تبذیر و ... به منصفه ظهور برساند و در این راستا از کدام ابزارها بهره می‌برد.

هدف تحقیق: بررسی نحوه عمل کرد حاکمیت^۱ ایران اسلامی در افق ۱۴۱۴ در جهت بالابردن شایسته سالاری و فراگیری نقش مردم در انتخابات می باشد؛ به تعبیری هدف پیش بینی خاصی در افق ۱۴۱۴ نیست بلکه قصد ما کمک به سیاست گذاری وضعیت ظاهری در این افق است.

آنچه به فکر و اندیشه‌ی انسان آینده‌نگر کمک می‌کند تا با توجه به براهین و دلایل، آینده را پیش‌بینی کند، عبارتند از: شناخت پدیده‌های اجتماعی، تجربه گذشته، مؤلفه‌های دخیل در تحولات، حسنیات، عقلانیت، طبیعت بازیگران سیاسی داخلی و خارجی و تاریخ ۴۵ سال مشارکت مردم در تحولات سیاسی و اجتماعی (بخرد، ۱۳۰۲: ۳۶-۳۹).

۲. نقش مردم در حکومت دینی (مردم سالاری دینی)

در نظام سیاسی ایران، مردم یکی از سه رکن اساسی نظام هستند؛ رکن مهمی که مکمل و متمم تحقق دو رکن دیگر یعنی اسلامیت و رهبری است. تجربه تاریخی ثابت کرده است که بدون حضور مردم در صحنه سیاست و پذیرش آگاهانه اسلام و حاکمیت دینی و نظام ولایی؛ ولایت خدا و حکومت دینی محقق نمی‌گردد و قانون الهی اسلام ضمانت اجرایی پیدا نمی‌کند (بخرد، همان: ۲۵). مردم در شکل‌گیری و برپایی حکومت دینی و استمرار آن نقش بسیار مؤثری دارند و این نقش، از دو جنبه قابل بررسی و تحلیل است:

پذیرش رأی مردم: قانون و حاکمیت تشریعی الهی هیچ‌گاه تحمیلی نیست و نمی‌توان جامعه یا کسی را مجبور به پذیرش احکام دین و رهبری الهی آن نمود. و شأن انبیاء الهی و کتب آسمانی در اصل دین، فقط ابلاغ پیام خدا و نشان دادن راه مستقیم انسانیت است. زعامت و ولایت و مدیریت عملی رهبران الهی مختص به جامعه مؤمنین و کسانی است که مشتاقانه هدایت و دعوت الهی را پذیرفته‌اند (شاکری و جمعی از نویسندگان، ۱۳۸۸: ۵۶-۵۷).

مشارکت عملی و همه جانبه مردم: اقتدار و توانمندی هر نظام مردم سالار، مرهون حضور ایثارگران مردم در عرصه‌های گوناگون است. حیات طیبیه و عزتمند و خودباوری و استقلال همه جانبه حکومت دینی در پرتو تلاش و حمایت مشتاقانه و با انگیزه عموم مردم تضمین می‌گردد. در این زمینه برخی نظر پردازان مهم در خصوص حقوق اجتماعی تأکید زیادی روی نقش مردم دارند به عنوان مثال ژان ژاک رسو^۲ می‌گوید:

^۱. حاکمیت اعم از دولت و دیگر دستگاه‌ها می‌باشد.

^۲. مهم‌ترین اثر رسو «قرارداد اجتماعی» است که در سال ۱۷۶۲ انتشار یافت (طاهری، همان: ۲۷۲).

«مردم یک واحد بزرگ اجتماعی و دارای تاریخ، فرهنگ و سرزمین مشترک هستند امروزه ملت نامیده می‌شوند که حقوق طبیعی و مدنی خود را در پرتو اراده عمومی برآمده از جامعه می‌جویند» (طاهری، ۱۳۸۵: ۲۸۲ و ۲۸۳).

لذا در افق آینده از عناصر پایه‌ای و مهم پیشرفت و توسعه سیاسی و اجتماعی، مشارکت مردم در همه امور است. به‌ویژه مشارکت سیاسی که فرد را در بخش‌های گوناگون جامعه و نظام سیاسی درگیر و فعال می‌کند. پس، مشارکت مردمی به معنای تلاش شهروندان برای انتخاب رهبران خویش، شرکت مؤثر در فعالیت‌ها و امور اجتماعی و سیاسی و تأثیر گذاشتن بر صورت‌بندی و هدایت سیاست دولت و ... است. زیرا مشارکت و دخالت مردم در همه امور جامعه و حکومت حق و تکلیف است و با مشارکت مردم، همبستگی ملی و تأمین امنیت داخلی یک کشور تضمین می‌شود. درخصوص حق بودن مشارکت با چهار مقوله حق شرعی، حق قانونی و تکلیف شرعی، تکلیف قانونی مواجه هستیم (جوادی آملی، ۱۳۷۸: ۸۳). که در هر صورت بر همگان لازم است به حقوق و تکلیف خود عمل کنند.

با توجه به نظریات مختلف برای رشد فرهنگی جامعه ایران اسلامی، اقتصادی که مجموعه اموال و حقوق متعلق به کل جامعه است و مشارکت عامه نیاز دارد، فرایند صحیح صنعتی شدن، رشد حقوق داخلی، منطقه‌ای و بین‌المللی در افق ۱۴۱۴ باید با مشارکت عمومی ارتقاء یابد (جوادی آملی، ۱۳۷۸: ۱۰۶-۱۱۴).

۳. دیدگاه امامین انقلاب اسلامی به نقش مردم در تعیین سرنوشت آینده نظام

مقام معظم رهبری می‌فرمایند:

«رأی عموم مردم عزیز همه‌ی ما ایرانی‌ها اعم از شیعه و سنی، همه اقوام از، کرد، عرب، لر، ترک، بلوچ، ترکمن، بختیاری گرفته تا همه جریانات سیاسی اصولگرا، اصلاح طلب سرنوشت‌ساز است و باید بدانیم جایگزینی برای نظام جمهوری اسلامی فعلی وجود نخواهد داشت» (بیانات رهبر انقلاب در دیدار مردم آذربایجان شرقی ۱۴۰۲/۱۱/۲۹).

رهبری در همین سخنرانی ساخت یک اقتصاد قوی ملی، استقرار عدالت، ریشه‌کنی آسیب‌های اجتماعی، انتخابات مظهر جمهوریت نظام و راه اصلاح کشور انتخابات معرفی می‌کنند. امام خمینی نیز از سویی ولایت فقیه را امری دارای آثار مترقی می‌دانست و از سویی دیگر آرای مردم را حتی در انتخاب نوع حکومت نافذ دانسته و می‌فرمود:

«ما بنای بر این نداریم که یک تحمیلی به ملتمان بکنیم و اسلام به ما اجازه نداده است که دیکتاتوری بکنیم. ما تابع آرای ملت هستیم. ملت ما هر طور رأی داد ما هم از آنها تبعیت

می‌کنیم. ما حق نداریم. خدای تبارک و تعالی به ما حق نداده است، پیغمبر اسلام به ما حق نداده است که ما به ملتمان یک چیزی را تحمیل بکنیم» (صحیفه امام، ج ۱۱: ۳۴).

امام خمینی با اعتقاد راسخ به اصل ولایت و آگاهی از حدود و اختیارات آن، شرط تشکیل حکومت ولایی را ولایتمداری مسلمانان می‌داند. ایشان در پاسخ به این پرسش که در چه صورت فقیه جامع الشرایط بر جامعه اسلامی ولایت دارد، فرمود:

«ولایت در جمیع صور دارد. لکن تولى امور مسلمین و تشکیل حکومت بستگی دارد به آرای اکثریت مسلمین، که در قانون اساسی هم از آن یاد شده است، و در صدر اسلام تعبیر می شده به بیعت با ولی مسلمین» (همان، ج ۲۰، ص ۴۵۹).

جمع بین ولایت شرعی و رأی مردم، نقطه اوج نگاه امام خمینی است که نیاز به بررسی و روشنگری دارد. کسانی که نتوانستند این دو را در درون نظامی هماهنگ ببینند، با تکیه بر کلام امام که فرمود: «میزان رأی ملت است» (همان، ج ۸، ص ۱۷۳). از حق ولایی ولایت فقیه که توسط شارع به او داده شده است، صرف نظر نمودند یا حدود آن را در حد منتخب مردم کاهش دادند.

در توضیح نقش مردم در تشکیل حکومت اسلامی از دیدگاه امام خمینی و مقام معظم رهبری، دموکراسی و حکومت از دیدگاه آنها ارائه شد. امامین انقلاب معتقدند دموکراسی واقعی تنها در پرتو اسلام امکان تحقق دارد و مراد آنها حکومت اسلامی حکومتی مبتنی بر عدل و دموکراسی و متکی بر قواعد و قوانین اسلام است.

مشروعیت چنین حکومتی برخاسته از حکم الهی و متکی بر آرای مردمی است. حضور مردم در تعیین نوع حکومت و در مرحله قانونگذاری و انتخاب رهبر و نظارت آنها بر امور کشور از مصادیق جمهوریست نظام است. آزادی در نگاه امامین انقلاب به عنوان موهبتی الهی است که در محدوده قانون و تا مرز توطئه و فساد معنای واقعی پیدا می‌کند.

۴. چهار چوب نظری و پیشنهادها

واقعیت این است که سرعت و دسترسی به تکنولوژی در ده سال آینده افزایش یافته و سرعت می‌گیرد و طیف وسیعی از تجربیات و قابلیت‌های انسانی رشد می‌کند (زمانی، ۱۴۰۲: ۸). و برخی از شرکت‌های خصوصی و دولتی فرصد تفوق بر چالش‌های موجود دست می‌یابند و با به دست گرفتن بازار کالا و خدمت دائم بر داشته‌های خود می‌افزایند، درحالی که بخش‌های زیادی از جامعه توان و قدرت خریدشان کاهش می‌یابد و منتظرند اقدامات حکومت در این راستا می‌باشند. اگر حکومت توانست قدرت خرد آنها افزایش دهد، امنیت پولیشان تضمین کند، خدمات به نحو مساوی تقسیم کند و... مشارکتشان افزایش می‌یابد. یعنی رابطه دو سویه است کارکرد مثبت حکومت در تضمین امنیت شغلی، پولی، مسکن، غذا، خدمات باعث افزایش مشارکت می‌شود و برعکس اگر حکومت

نتواند آرامش روحی و روانی جامعه به صورت نسبی تضمین کند، با کاهش استقبال و همراهی مردم مواجه می‌شود. در این راستا باید مؤلفه‌های زیر مورد توجه قرار داد.

الف- مهار تورم: اقتصاد ایران سال‌هاست که با تورم دست و پنجه نرم می‌کند و زندگی اقشار مختلف جامعه تحت تأثیر این مسئله قرار گرفته است تا جایی که بررسی‌های اقتصادی نشان می‌دهد ایران تا ۲۲۰۵ در اقتصاد جهانی به بالاترین نرخ تورم شناخته می‌شود که این نرخ ۵ برابر متوسط تورم اقتصادهای در حال توسعه جهان می‌باشد. بنابراین کنترل تورم مسئله مهمی است که بسیاری از مسئولان و سیاست‌گذاران نیز به آن توجه و تأکید دارند اما آنطور که برخی از کارشناسان می‌گویند سال ایران همچنان تورم را خواهیم داشت. لذا حمایت از اقشار آسیب‌پذیر و بهبود امنیت، عادی‌سازی سیاست‌های مالی، مقابله با نوسانات ارزی، حفظ ثبات مالی و تضمین کاهش پایدار تورم به عنوان سیاست‌های بلند مدت در افق ۱۴۱۴، تحکیم ارزش‌های معنوی، تلاش در جهت عدالت اجتماعی، خودکفایی در اقتصاد و رفاه عمومی، الگوسازی و استانداردسازی برای جوانان نسبت به اشتغال، و سبک زندگی، معیارهای و مطالبات بزرگسالان برای داشتن زندگی امن و بهتر پیشنهاد می‌شود (حسینی، ۱۳۹۹: ۸۱).

ب- عوامل کمک به بالابردن مشارکت عمومی عبارت است از: عواملی که زمینه‌ساز، تسریع و تسهیل کننده، و قوام بخش سیاست‌ها و برنامه‌های مشارکت عمومی در حیطه‌های سیاسی، فرهنگی، اجتماعی، اخلاقی و روان شناختی باشد. پرهیز از اشرافی‌گری، مصرف‌گرایی؛ نوکیسه‌ها؛ مرفهین بی‌درد و ... چگونگی تورم زایی و راهبردهای مهار جریانات فوق، ترویج رویکرد زیست اقتصاد اسلامی، فساد ستیزی، تفتیح اسراف و تبذیر، ساده‌زیستی، اخلاق تولید؛ تولید کالای‌های با کیفیت، قیمت مناسب، درج قیمت واقعی، اخلاق توزیع و تجارت؛ تخفیف‌های کاذب، گرانفروشی، فضای مجازی و فروشندگان تورم‌زا؛ تقویت عقل معاش و ... از جمله دیگر مؤلفه‌های افزایش مشارکت، اعتماد، اعتقاد باور مردم به حکومت می‌باشد.

۵. آراء ادوار مختلف انتخابات مجلس شورای اسلامی و ریاست جمهوری در ۴۵ سال گذشته

مجلس اول (۲۴ اسفند ۱۳۵۸): میزان مشارکت: ۵۲/۱۴ درصد ریاست مجلس: علی اکبر هاشمی رفسنجانی احزاب مطرح: مذهبیبون شامل حزب جمهوری اسلامی، حزب مؤتلفه، روحانیت مبارز، سازمان مجاهدین انقلاب اسلامی ملی گرایان: دفتر هماهنگی مردم (بنی صدر)، نهضت آزادی ایران (همنام) چپ‌ها: چریک‌های فدایی خلق، حزب پیکار احزاب التقاطی (مجاهدین خلق، حزب جاما، جنبش مسلمانان مبارز نکته مهم این دوره: عدم حضور شورای نگهبان اقدام مهم: از جمله اقدامات

جنجالی مجلس اول تصویب عدم کفایت سیاسی سیدابوالحسن بنی صدر و تصویب آزادی گروگان‌های سفارت آمریکا بود (فوزی، ۱۳۸۴: ج ۱/ ۵۵۰ و ۵۵۱).

مجلس دوم (۲۶ فروردین ۱۳۶۳): میزان مشارکت: ۶۵ درصد ریاست مجلس: اکبر هاشمی رفسنجانی احزاب مطرح: جامعه روحانیت مبارز، جامعه مدرسین حوزه علمیه قم، طیف راست حزب جمهوری اسلامی، طیف راست سازمان مجاهدین انقلاب اسلامی، حزب مؤتلفه اسلامی طیف چپ جامعه روحانیت مبارز، سازمان مجاهدین، دفتر تحکیم وحدت، انجمن اسلامی معلمان، انجمن اسلامی مدرسین نکته دوم - برابری چپ و راست در کاندیداهای راه یافته به مجلس اقدام مهم: تصویب کلیات قانون مطبوعات و آغاز به کار شورای عالی انقلاب فرهنگی (مرکز پژوهش و اسناد ریاست جمهوری، ۱۳۸۸: ۵۰۶-۵۰۷).

مجلس سوم (۱۹ فروردین ۶۷): میزان مشارکت: ۷۲/۵۹ درصد ریاست مجلس: مهدی کروبی احزاب مطرح: جامعه روحانیت مبارز مجمع روحانیت مبارز (طیف غالب مجلس) نکات مهم: انحلال حزب جمهوری اسلامی و سازمان مجاهدین انقلاب

مجلس چهارم (۲۱ فروردین ۷۱) میزان مشارکت: ۵۸ درصد، ریاست مجلس: علی اکبر ناطق نوری احزاب مطرح: مجمع روحانیون مبارز (چپ) جامعه روحانیت مبارز (راست) (اکثریت مجلس) نکات مهم: اختلاف نظر شورای نگهبان و وزارت کشور در خصوص تایید و رد صلاحیت کاندیداها (نظارت استصوابی)

مجلس پنجم (۱۸ اسفند ۷۴) میزان مشارکت: ۷۱ درصد ریاست مجلس: علی اکبر ناطق نوری احزاب مطرح: ائتلاف خط امام (ترکیب مجاهدین انقلاب، انجمن اسلامی معلمان، انجمن اسلامی مدرسان) جامعه روحانیت مبارز کارگزاران سازندگی جمعیت دفاع از ارزش‌های اسلامی نکته مهم: ظهور تکنوکرات‌های سازندگی اقدامات مهم: استیضاح عبدالله نوری، وزیر کشور استیضاح عطاءالله مهاجرانی، وزیر فرهنگ و ارشاد اسلامی

مجلس ششم (۳۰ بهمن ۷۸): میزان مشارکت: ۶۷/۳۵ درصد ریاست مجلس: مهدی کروبی احزاب مطرح: جامعه روحانیت مبارز مجمع روحانیون مبارز حزب مشارکت کارگزاران سازندگی مجاهدین انقلاب اسلامی اقدامات مهم: تحصن و استعفاء جمعی از نمایندگان

مجلس هفتم (۱ اسفند ۸۲): میزان مشارکت: ۵۱/۲۱ درصد ریاست مجلس: غلامعلی حداد عادل احزاب مطرح: ظهور حزب آبادگران ایران اسلامی انصراف مجاهدین، جبهه مشارکت و دفتر تحکیم وحدت نکته مهم: تحصن ۲۶ روزه مجلسیان ششم نسبت به رد صلاحیت شدگان اقدام مهم: تصویب طرح تثبیت قیمت‌ها، طرح سهمیه‌بندی بنزین (مرکز پژوهش و اسناد ریاست جمهوری، ۱۳۸۸: ۶۵۴-۶۵۵).

مجلس هشتم (۲۴ اسفند ۸۶): میزان مشارکت: ۵۷ درصد ریاست مجلس: علی لاریجانی احزاب مطرح: جبهه متحد اصولگرایان متشکل از: جبهه پیروان خط امام و رهبری، جمعیت ایثارگران، تحول خواهان، رایحه خوش خدمت ائتلاف اصلاح طلبان شامل: حزب مشارکت، مجاهدین، مجمع روحانیون مبارز ظهور حزب اعتماد ملی نکته مهم: افزایش سن رأی دهندگان از ۱۶ به ۱۸ سال. اقدامات مهم: قانون اجرای سیاست‌های کلی اصل چهل و چهارم قانون اساسی

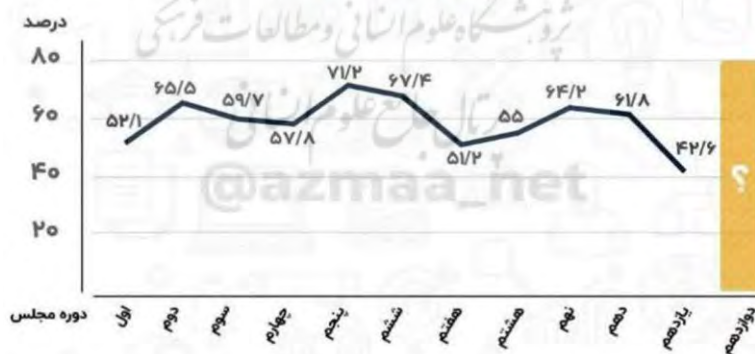
مجلس نهم (۱۲ اسفند ۹۰): میزان مشارکت: ۶۴ درصد ریاست مجلس: علی لاریجانی احزاب مطرح: اصول گرایان متشکل از: جبهه متحد اصول گرایی، جبهه پایداری مستقلین نکات مهم: ظهور انقلاب‌های عربی موسوم به بهار عربی، شکل‌گیری جبهه پایداری، ظهور جنبش وال استریت. مهمترین اقدام: تصویب برجام

مجلس دهم (۷ اسفند ۹۴): میزان مشارکت: ۶۱/۸۳ درصد ریاست مجلس: علی لاریجانی احزاب مطرح: اصلاح طلبان جدید، لیست امید و اکثریت مجلس اصول گرایان

مجلس یازدهم (۲ اسفند ۹۸)، میزان مشارکت: ۴۲/۵۷ درصد ریاست مجلس: محمدباقر قالیباف احزاب مطرح: اصول گرایان (اکثریت مجلس) اصلاح طلبان (اقلیت) نکات مهم: بلوای بنزین دولت روحانی (آبان ۹۸)، شهادت سردار حاج قاسم سلیمانی، شیوع کرونا اقدامات مهم: طرح صیانت از حقوق کاربران در فضای مجازی، طرح شفافیت آرای نمایندگان.

مجلس دوازدهم (۱۱ اسفند ۱۴۰۲) میزان مشارکت ۴۳ در صد، احزاب پیروز اصول گرایان.

میزان مشارکت در انتخابات مجلس شورای اسلامی از ابتدا تا کنون

در ادامه جزئیات میزان مشارکت در ۱۳ دوره انتخابات ریاست جمهوری را مرور می‌کنیم. نام رئیس‌جمهور منتخب دوره تعداد واجدین شرایط تعداد شرکت کنندگان میزان مشارکت

در این جدول میزان مشارکت مانند مجالس درحال تغییر ولی سعود و نزول آن یکسان نبوده و طبعاً تابع متغیرهای مستقیم و وابسته بوده است.

۶۷,۴۱	۱۴۱۵۲۹۰۷	۲۰۹۹۳۶۴۳	اول. ۱۳۵۸/۱۱/۵	ابوالحسن بنی صدر
۶۴,۲۳	۱۴۵۷۲۴۹۳	۲۲۶۸۷۰۱۷	دوم. ۱۳۶۰/۵/۲	محمدعلی رجایی
۷۴,۲۶	۱۶۸۴۷۷۱۵	۲۲۶۸۷۰۱۷	سوم. ۱۳۶۰/۷/۱۰	سیدعلی خامنه‌ای
۵۴,۷۸	۱۴۲۳۸۵۸۷	۲۵۹۹۳۸۰۲	چهارم. ۱۳۶۴/۵/۲۵	سیدعلی خامنه‌ای
۵۴,۵۹	۱۶۴۵۲۵۶۲	۳۰۱۳۹۵۹۸	پنجم. ۱۳۶۸/۵/۶	اکبر هاشمی رفسنجانی
۵۰,۶۶	۱۶۷۹۶۷۵۵	۳۳۱۵۶۰۵۵	ششم. ۱۳۷۲/۳/۲۱	اکبر هاشمی رفسنجانی
۷۹,۹۲	۲۹۱۴۵۷۴۵	۳۶۴۶۶۴۸۷	هفتم. ۱۳۷۶/۳/۲	سیدمحمد خاتمی
۶۶,۷۷	۲۸۱۵۵۹۶۴	۴۲۱۷۰۲۳۰	هشتم. ۱۳۸۰/۳/۱۸	سیدمحمد خاتمی
۶۲,۸۴	مرحله اول: ۲۹۴۰۰۸۵۷	۴۶۷۸۶۴۱۸	نهم. ۱۳۸۴/۴/۳	محمود احمدی‌نژاد
۵۹,۷۶	مرحله دوم: ۲۷۹۵۸۹۳۱			
۸۴,۸۳	۳۹۳۷۱۲۱۴	۴۶۱۹۹۹۹۷	دهم. ۱۳۸۸/۳/۲۲	محمود احمدی‌نژاد
۷۲,۹۴	۳۶۸۱۵۳۸	۵۰۴۸۳۱۹۲	یازدهم. ۱۳۹۲/۳/۲۴	حسن روحانی
۷۳,۳۳	۴۱۳۶۶۰۸۵	۵۶۴۱۰۲۷۵	دوازدهم. ۱۳۹۶/۳/۳۰	حسن روحانی
۴۸,۸	۲۸۹۳۳۰۰۴	۵۹۴۱۰۲۰۷	سیزدهم. ۱۴۰۰/۳/۲۸	سیدابراهیم رئیسی

۶. چالش‌های مشارکت در افق ۱۴۱۴

به طور حتم تا افق یاد شده، ایران با چالش‌های زیادی مواجه است که تأثیرات مهمی روی میزان مشارکت می‌گذارند. این چالش‌ها در سه حوزه داخلی، منطقه‌ای و بین‌المللی قابل تحلیل و تجزیه است.

الف- چالش‌های جهانی

تغییرات اقلیمی، بحران‌های اقتصادی، نابسامانی‌ها در فن آوری مانند هوش مصنوعی، شیوع بیماری‌های همه‌گیر، جنگ‌ها، سیاست و فرایند دموکراتیک، فن آوری‌های نوین ارتباطی، جابه‌جایی رهبران سیاسی، پیدایش امواج جهانی، رشد شبکه‌های فراسازمانی ثروت که تبعاً روی کشور ایران و سازمان‌های سیاسی و مدنی تأثیر دارند (سردارنیا، ۱۴۰۱: ۳۲۴). جهانی شدن و مدرنیته و پسا مدرنیته، آزادی‌های بی حد و مرز، افول چیرگی غرب بر دیگر نقاط جهان و پیدایش مقاومت‌ها در برابر این

چیرگی (سردارنیا، همان: ۳۲۷؛ پیشگاهی فر، ۱۳۹۰: ۴۴ و ۴۵) فروپاشی امریکا نیز موضوعات دیگر تحولات جهانی تأثیرگذار بر تحولات ایران آینده می‌باشد.

تلاش ایران برای متحد شدن با رقیبان غربی از جمله چین، روسیه و برخی کشورهای امریکای جنوبی، گسرس تفکرات نوین در ابعاد مختلف در بین قشر تحصیل کرده ایران ۲- شکل گیری اتحادیه‌ها و پیمان‌های سیاسی، اقتصادی، فرهنگی، تجاری ایران با دیگر کشورها ۳- حاکمیت اقتصاد سرمایه‌داری در بخش‌های مختلف ایران ۴- ایجاد ده‌ها تهدید و فرصت ۵- کاهش ابعاد سنت و بنیادهای دینی ۶- وابستگی جهانی در ابعاد مختلف، از جمله دیگر موضوعات تأثیرگذار در افزایش و کاهش مشارکت مردم در افق آینده ایران می‌باشد که همگی از تحولات نظام بین‌الملل نشأت می‌گیرند (پیشگاهی فر، ۱۳۹۰: ۴۶ و ۴۷).

ب- چالش‌های منطقه‌ای

وقوع هر گونه رخداد بزرگی در خاورمیانه در افق ۱۴۱۴، به معنای چالشی برای سیاست خارجی جمهوری اسلامی ایران خواهد بود. هیچ تحول بزرگی در منطقه نمی‌تواند بدون ارتباط با جایگاه و امنیت ملی ایران باشد. در ادامه به منظور تبیین هر چه بیشتر این موضوع، چند رخداد (تحول) احتمالی خاورمیانه تا ۱۴۱۴ ارائه می‌شوند (عزتی، ۱۳۸۴: ۱۴).

وقوع جنگ بزرگ با محوریت ایران: به قدرت رسیدن مجدد نتانیاها، در اغماء فرو رفتن برجام، تعلیق نسبی مذاکرات عادی‌سازی مناسبات ایران با عربستان و طرح پیش‌بینی‌های عجیب از احتمال وقوع جنگ بزرگ علیه ایران از سوی ناظران سیاسی غربی، از جمله مهم‌ترین زمینه‌های هستند که از درون آن‌ها سناریوی خطرناک وقوع جنگ بزرگ مطرح می‌شود. لذا اگر جنگی رخ دهد بحث مشارکت مردم تحت تاثیر جنگ متحول می‌شود.

پرونده تنش‌زدایی ایران با عربستان: تنش‌زدایی ایران با عربستان، در چند سال گذشته یکی از پرونده‌های همیشگی‌ای بوده که در دستور کار دستگاه دیپلماسی کشور قرار داشته است. پس از سال‌ها تنش در مناسبات بعد از قطع مناسبات دیپلماتیک ایران و ریاض چهار دور مذاکرات پنهانی میان نمایندگان دو کشور در بغداد، پایتخت عراق صورت گرفت. چهارمین دور مذاکرات که از سوی مقام‌های سیاسی ایران و عربستان با پادرمیانی مسئولین کشور چین نیز مورد تایید قرار گرفت. با گذشت بیش از یک سال هم‌چنان برگزاری دور جدید (ششم) مذاکرات در حالت انتظار باقی مانده است. تنش‌زدایی با عربستان می‌تواند گشایشی بزرگ در حل مسائل ایران با کشورهای حاشیه خلیج فارس داشته باشد. مدیریت پرونده تنش‌زدایی ایران و عربستان، بدون تردید، چالشی بزرگ است که نیازمند تدبیر ویژه کارگزاران ایرانی تا سال ۱۴۱۴ می‌باشد و می‌تواند آرامش نسبی به بدنه جامعه بوجود بیاورد و مشارکت افزایش دهد.

رابطه ایران و ترکیه: ایران مناسبات خود با آنکارا را با تمرکز بر در قدرت بودن یک حزب اسلام‌گرای معتدل تنظیم کرده است. پس از سال‌ها حضور رجب طیب اردوغان و حزب عدالت و توسعه در رأس حکمرانی ترکیه، به نظر می‌رسد در افق ۱۴۱۴ تغییراتی کلان در این کشور رخ دهد. زیرا در انتخابات اخیر شهرداری‌ها حزب اردوغان متحمل شکست سنگینی شد. به قدرت رسیدن احزاب سکولار در پارلمان محلی و کدخداها برای آینده اردوغان چالش و مسأله بزرگی است که در برنامه‌ریزی برای تنظیم مناسبات سیاست خارجی تهران با آنکارا در سال‌های آینده مشکل‌آفرین است.

رابطه ایران و سوریه: در سال‌های آینده تحولات سوریه و معادلات میدانی احتمالی در این کشور، برای ایران اهمیتی ویژه دارد و ایران همچنان در مقام متحدی قابل اعتماد برای سوریه باقی خواهد ماند. لذا در افق ۱۴۱۴ کشور سوریه در سپهر سیاست‌گذاران ایرانی از اهمیتی فوق‌العاده برخوردار است. به تبع این تعاملات روی نظر و دیدگاه مردم در بحث مشارکت و همبستگی سیاسی نقش دارند.

پیمان صلح ابراهیم: پیوستن عربستان به پیمان صلح ابراهیم یک از موضوعاتی بوده که به طور مکرر از سوی رسانه‌ها و ناظران سیاسی مورد توجه قرار گرفته است. قبل از طوفان القصی رسانه‌های غربی، اسرائیلی و عربی نیز از فراهم شدن زمینه‌ها برای عادی‌سازی مناسبات اسرائیل و عربستان سعودی پرده برداشته‌اند. برآیند احتمالی پیوستن ریاض به این پیمان در سال ۲۰۲۳، دومینوی ورود دیگر کشورهای عربی به فرآیند عادی‌سازی مناسبات با اسرائیل خواهد بود. بنابراین، دقت نظر و تعیین استراتژی برای تعامل با چنین رخدادی، دیگر چالش بزرگ برای سیاست خارجی ایران در سال‌های آینده خواهد بود، هرچند بعد جنگ غزه این تعاملات کمرنگ شده است. این تحولات نیز در داخل ایران روی میزان مشارکت مردم تأثیر دارد.

آینده تشکیل دولت در لبنان: لبنان، در کنار کشورهای هم‌اند عراق و سوریه، یکی از مهم‌ترین کانون‌های تمرکز سیاست خارجی ایران طی دهه‌های گذشته بوده است و حتماً در ده سال آینده نیز این چنین خواهد بود. حضور بازیگران نزدیک به ایران همانند حزب الله و جنبش امل در صحنه معادلات سیاسی لبنان، موجب شده که همواره ایران یکی از بازیگران اصلی در صحنه معادلات این کشور باشد. خصوصاً که در حال حاضر حزب الله با اسرائیل وارد جنگ شده است و سید حسن نصرالله بارها گفته تمام امکانات و تجهیزات از ایران اخذ می‌کنیم که هم فرصت است و هم تهدید.

ایران و یمن: همزمان با آغاز تحولات انقلابی در منطقه خاورمیانه بعد از قدرت‌گیری شیعیان الحوثی، نقش‌آفرینی ایران در معادلات این کشور گسترش پیدا کرد. موفقیت‌های میدانی جنبش انصارالله، موقعیت ایران به‌عنوان یکی از بازیگردانان اصلی در تحولات یمن را بیش از پیش تقویت

کرد. بعد از حمله عربستان و متحدینش و قدرت‌گیری بیشتر حوثی‌ها، همچنین در قضیه اخیر غزه و نقش مثبت یمنی‌ها در نا امن کردن عبورو مرور کشتی‌های اسرائیل، این کشور بیش از پیش در سیاست منطقه‌ای ایران مطرح شد و به احتمال زیاد در افق ۱۴۱۴ نیز به عنوان یکی از بازیگران مهم متحد ایران باقی خواهد ماند که در امنیت دریایی از جمله خلیج فارس نقش مهمی ایفا خواهد کرد.

نقش ایران در تنش فلسطین با اسرائیل: در تنش‌های آینده فلسطین با اسرائیل این که ایران چه راهبردی در قبال رخدادهای احتمالی پیش بگیرد، حتماً در داخل کشور روی مشارکت عمومی و رضایتمندی مردم تأثیر دارد که حتماً نیازمند تامل و ارائه راهبردهای چند سطحی دستگاه دیپلماسی ایران دارد و یکی از مؤلفه‌های قدرت چانی با غرب در همین قضیه نهفته است، به گونه‌ای که بسیاری از کشورهای اروپایی و امریکا با تمام وجود از اسرائیل با هر جنایتی دفاع می‌کنند و ایران معتقد است باید حقوق فلسطینیان به رسمت شناخته شود.

افغانستان و ایران (تهدید و فرصت): سلطه طالبان بر افغانستان می‌تواند تهدیدی جدی برای امنیت ملی ایران باشد زیرا ایدئولوژی طالبان برگرفته از مکتب وهابیت عربستان است که ماهیت ضدشيعی دارد، بنابراین ظهور مجدد طالبان می‌تواند به‌عنوان یک چالش ایدئولوژیکی جدید در مرزها، موجب تقویت تحرکات فرقه‌گرایی و تجزیه‌طلبانه در ایران باشد. از طرفی، ایران و افغانستان دارای اشتراکات فرهنگی، تاریخی و جغرافیایی عظیمی هستند (زبان فارسی، شیعیان افغانستان و حضور جمعیت زیادی از آنها در ایران). از سویی محور اصلی شعارهای طالبان نیز ضد حضور و سلطه آمریکا در افغانستان و منطقه است، ضمن این که پیروزی طالبان در افغانستان به معنی شکست راهبردی آمریکاست.

ایران و آذربایجان: ایران و آذربایجان نیز اشتراکات فرهنگی اعم از تاریخی، مذهبی، آداب و رسوم بسیار زیادی دارند، روابط دو کشور با چالش‌ها موانع خاصی برخوردار بوده است. این چالش‌ها در در افق ۱۴۱۴ در سه سطح داخلی، منطقه‌ای و جهانی قابل بررسی هستند و موضوعاتی از قبیل بی‌اعتمادی و بدبینی نسبت به یکدیگر، رژیم حقوقی دریای خزر، مشکلات اقتصادی، دخالت‌های کشورهای منطقه‌ای همانند ترکیه، جایگاه رژیم صهیونیستی، موضوع قره باغ، نفوذ قدرت‌های فرماندهی همانند روسیه و امریکا در آذربایجان روی رابطه این دو کشور اثرگذار هستند.

در مجموعه نحوه‌ی مواجهه و تدبیر مسئولین جمهوری اسلامی با این مؤلفه‌های راهبردی در افق یاد شده روی رضایتمندی، مشارکت عمومی و استقبال از دعوت مسئولین برای شرکت در انتخابات نقش اساسی دارند.

ج- چالش‌های داخلی

چالش‌های حکمرانی ایران در افق ۱۴۱۴ می‌توان به ۴ حوزه اصلی تقسیم کرد ۱- حوزه اجتماعی، فرهنگی و آموزش ۲- حوزه حکمرانی، سیاسی، امنیتی و دفاعی ۳- حوزه زیربنایی، کشاورزی و محیط زیست ۴- حوزه اقتصاد، صنعت، معدن و انرژی.

ذیل هر حوزه‌ی حکمرانی چالش‌هایی وجود دارد و هر یک از این چالش‌ها به صورت دینامیک بر دیگر چالش‌ها اثر می‌گذارد. یکی از این ابر چالش‌ها، مشارکت عمومی نسل جوان است. اگر بپذیریم که وضعیت حکمرانی کشور در حوزه‌های ۴ گانه علی‌الرغم همه ظرفیت‌های مادی و معنوی کشور؛ مطلوب و در شأن و جایگاه ملت بزرگ ایران نیست. باید به رسالت تاریخی خود در تغییر میدان حکمرانی کشور به نفع مردم اقدام کنیم. پیامد این حکمرانی معیوب ناامیدی بخش زیادی از جامعه خاصه نسل نو کشور است. همین ناامیدی و عدم وجود تصویری روشن از آینده ایران این گزاره را در بخش زیادی از جامعه ایرانی نهادینه کرده است که کاری نمی‌شود کرد و از همین منظر نه میدانی برای مشارکت مؤثر می‌بینند و نه علاقه‌ای به شیوه‌ی فعلی مشارکت دارند. نتیجه این شرایط؛ کاهش روز به روز سرمایه اجتماعی حاکمیت در بین مردم است. برنده این میدان عدم مشارکت مردم، جریان‌های سیاسی فرصت‌طلبی هستند که برنامه روشنی برای حل نظام مسائل کشور ندارند و سیاست آینده ایران را شبیه به بازی با مکعب روبیک می‌کنند که با چرخش به راست و چپ بدون توجه به فرمول حل مسئله هیچ نتیجه‌ای جز هدر رفت وقت ندارد (احمدی، ۱۳۸۴: ۳۲۲ و ۳۲۳). این روند در ۴۵ سال گذشته در بخش‌هایی به وضوح دیده شد که مردم زمانی که نسبت به وضعیت عمل کرد دولت و مجلس مستقر ناراضی بودند، به هر کس و هر گروهی علیه حاکمان موجود شعار دادند تمایل پیدا کردند، فارغ از این که آیا این‌ها (جناح خارج از حاکمیت که خیز برداشته برای حاکم شدن) برنامه‌ای جامع و کامل برای حل بحران‌های نسل جوان دارد یا خیر. به عنوان مثال روی کارآمدن آقای روحانی در سال ۱۳۹۲ نه به خاطر برنامه‌های کارآمد و گهره‌گشایی ایشان بود بلکه به خاطر بی‌برنامگی دولت وقت بود و این یکی از بزرگ‌ترین چالش‌های حکمرانی در ایران اسلامی است که باید درمان شود.

بحث‌های انحرافی مانند صیانت از آرا و تقلب بزرگ، تخریب دولت مستقر و پایین آوردن محبوبیت عمومی، حمله به ایمان و اسلامیت نظام، ایجاد جو ناامیدی و یاس، سیاه‌نمایی و پیرامون آن بهم زدن بازار و اقتصاد و ارز در آستانه هر انتخابات، به میدان آوردن سلبریتی‌ها با انواع ادعاهای جور و ناجور، حاشیه‌سازی در آستانه هر انتخابات، تشکیل جلسات تشکل‌های مخفی و زیر پوشتی در سطوح مختلف بدون داشتن برنامه برای حل بحران‌ها، بلکه صرفاً برای رقابت و بیرون کردن رقیب، چند برابری شدن فعالیت‌های جریان‌های برانداز در فضای مجازی در یک سال قبل از هر انتخابات، یارگیری با فضا سازی دو قطبی از قبیل فقر و غنا، حجاب و بی‌حجاب، حمله به مراکز زیر نظر رهبری از جمله صدا و سیما، شورای نگهبان، سپاه و بسیج، حوزه‌های علمیه و آخوندزادایی و دین

ستیزی. فعال تر کردن جنبش‌های دانشجویی علیه نظام، کمک‌های خارجی در ترساندن مردم از جنگ و انزوای ایران و نقشه‌های ترکیبی دیگری که آثارش را مردم ایران مشاهده می‌کنند و هیچ کدام با فرهنگ و هویت افق آینده ایران هم‌خوانی ندارد و نباید در گردش آینده‌ی ایران تکرار شود (رجایی، ۱۳۸۳: ۲۳۶). در افق ایران ۱۴۱۴ نباید هرکس سود خود و حزبش بر کشور بار و تناقض ایجاد نماید. هنر مسئولین تا رسیدن به ۱۴۱۴ باید برچیدن فردگرایی‌ها، حزب گرایی‌ها، قوم‌گرایی‌ها در راستای امنیت پایدار و تلاش در جهت حل بحران‌ها باشد (احمدی، ۱۳۸۴: ۳۷۷).

۷. برنامه‌ها و سیاست‌ها در جهت حل مشکلات مردم در افزایش مشارکت در افق ۱۴۱۴

استقامت و پایداری (حفظ روحیه انقلابی): قرآن کریم خطاب به پیامبر می‌فرماید: «فَأَسْتَقِمْ كَمَا أُمِرْتَ وَمَنْ تَابَ مَعَكَ؛ پس همان‌گونه که دستور یافته‌ای ایستادگی کن و هر که با تو توبه کرده نیز چنین کند» (قرآن کریم، هود: آیه ۱۱۲). استقامت و پایداری در راه اهداف انقلاب اسلامی تضمین‌کننده پویایی و دوام آن است. و نیروهای انقلاب و پیروان امام و رهبری باید همواره با حفظ روحیه دشمن‌شناسی، استکبارستیزی و تکلیف‌نگری در صحنه مبارزات سیاسی، فرهنگی و احیاناً نظامی حاضر باشند. مقام معظم رهبری می‌فرماید: آدم‌های اهل معنی، اهل حکمت و دقت خوب درک می‌کنند، گاهی زنده ماندن و زندگی کردن و در یک محیط تلاش کردن به مراتب مشکل‌تر از کشته شدن و شهید شدن و به لقاء خدا پیوستن است (موسسه فرهنگی قدر ولایت، ۱۳۷۹: ۱۹۴).

خدمت‌گزاری صادقانه: برجسته‌ترین امتیاز نظام مردم‌سالاری دینی بر سایر نظام‌های سیاسی خدمت‌گزار بودن کارگزاران آن است در نظام مردم‌سالار دینی مدیریت‌ها و مسئولیت‌ها، امانت‌هایی هستند که مردم بر عهده کارگزاران گذاشته‌اند. این خدمت صادقانه باید در ابعاد و جنبه‌های مختلف نظام و جامعه ظهور داشته باشد، به‌گونه‌ای که مردم ببینند، امیدوار شوند به نظام عشق بورزند این خدمت‌گزاری در ابعاد سیاسی، فرهنگی، بنیه معنوی و دینی جامعه و جنبه‌های اقتصادی نیز مهار تورم و گرانی، نظارت بر قیمت‌ها، تلاش برای فقر زدایی و پرداخت یارانه برای اقلام مصرفی قشرهای کم درآمد، مبارزه با مفاسد اقتصادی و رانت خواران، اشتغال‌زایی و حل معضل ازدواج به عینه ملموس و مشهود باشد.

نظارت دقیق بر امور فرهنگی و تبلیغاتی: واقعیت این است که بحران آینه ایران بحران فرهنگی است. اشراف‌زدگی و دنیا طلبی، مصرف‌زدگی، وابستگی برخی از مسئولین و دستگاه‌های فرهنگی به بیگانه، تلاش برای بازگشت به مسجد محوری، تقویت نهادهای فرهنگی و ... باید به‌عنوان رکن‌های اساسی نظام اسلامی تقویت شود.

پیشگیری از پیدایش بحران: به تجربه ثابت شده یکی از عمده‌ترین مشکلاتی که مانع رشد و پیشرفت‌های انقلاب اسلامی شده، عدم نظارت و پیشگیری بود لذا باید در ده سال آینده با تمام وجود پیشگیری‌ها تقویت شود تا مردم اعتمادشان به نظام افزایش پیدا کند. از جمله:

الف - حل مشکلات معیشتی عموم مردم (مهار تورم، گرانی و ایجاد اشتغال)

ب- حل مشکلات اداری، مالی و صنفی (کارمندان، معلمان، کارگران، دانشجویان)

ج- تأمین امنیت داخلی و مبارزه با اشرار

د- حل مشکلات سیاسی اجتماعی بومی و منطقه‌ای

ه- مبارزه جدی و پیگیر و کارآمد با شیوع مواد مخدر در نسل جوان

و- مقابله قاطع با فساد اجتماعی - اداری و اقتصادی.

چ- توجه به موقع مردم و هشیار کردن آنها در برابر توطئه‌های دشمنان.

ک- اطلاع‌رسانی صحیح و به موقع

حضرت علی علیه‌السلام خطاب به لشگریانش می‌فرماید: «آگاه باشید حق شما بر من آن است که جز اسرار جنگی هیچ رازی را از شما پنهان ندارم» (محمد دشتی، نهیج البلاغه، ۱۳۹۰: ۲۸۲).

م- توجه نکردن اشتباهات (اقرار به اشتباه و رفع کاستی‌ها) نظام اسلامی ضربات زیادی از توجه مسئولین نالایق متحمل شده باید این رویه کاهش یابد و هر کس مسئولیت اشتباهات خود بپذیرد.

احیاء مسئولیت همگانی و اصل نظارت عمومی: امر به معروف و نهی از منکر، قوی‌ترین ابزار فرهنگی برای مقابله با هجوم و شیخون فرهنگی و خنثی‌کننده توطئه‌ها و نقشه‌های شیاطین حیل‌گر است. حضرت علی علیه‌السلام در مقایسه‌ای میان امر به معروف و نهی از منکر با سایر فرایض دینی این عمل را شایسته‌ترین کار نیک و محبوب نزد خداوند می‌داند و می‌فرماید:

«وَمَا أَعْمَلُ الْبِرَّ كُلَّهُ وَالْجِهَادُ فِي سَبِيلِ اللَّهِ عِنْدَ الْأَمْرِ بِالْمَعْرُوفِ وَالنَّهْيِ عَنِ الْمُنْكَرِ إِنْ كُنْتُمْ فِي بَحْرٍ

لُجِّيٍّ».

«و تمام کارهای نیکو و جهاد در راه خدا در برابر امر به معروف و نهی از منکر چونان قطره‌ای (آب دهان) بر دریای موج و پهناور است» (دشتی، همان، حکمت ۳۷۴).

اگر در ده سال آینده فقط همین حدیث برجسته کنیم و واجب فراموش شده احیاء کنیم مشارکت دو چندان می‌شود.

قانون محوری: یکی از راه‌های حفظ نظام و تداوم انقلاب اسلامی، قانون مداری دولتمردان، مدیران، مردم و احزاب سیاسی کشور است. امام خمینی درباره پرهیز از اعمال سلیقه‌های شخصی و ضرورت متابعت از قانون می‌فرماید:

«همه افراد هر کشوری باید خودشان را با قانون تطبیق بدهند. اگر قانون هم بر خلاف خودشان هم حکمی کرد، باید خودشان را در مقابل قانون تسلیم کنند، آن وقت است که کشور، کشور قانون می‌شود» (صحیفه نور، ۱۳۷۱، ج ۱۳: ۷۸)

تبیین و تبلیغ دستاوردهای انقلاب اسلامی: مدیران متعهد جامعه باید علاوه بر تلاش بی وقفه در جهت رفع مشکلات، با آشناتر ساختن نسل جوان با پیشرفت‌ها و تحولات عظیم کشور و بیان دست‌آوردهای انقلاب، راه هرگونه سوء استفاده را بر دشمنان ببندند. مقام معظم رهبری می‌فرماید:

«تحقیر دستاوردهای انقلاب چیزی نیست که به نفع ملت باشد، بلکه موجب ناامیدی و یأس مردم خواهد شد، و این کاری است که دشمنان می‌خواهند آن را انجام دهند، ضعفها را بزرگ و کمبودها را برجسته کنند، اما پیشرفت‌ها را مورد نظر قرار ندهند» (موسسه فرهنگی قدر ولایت، همان: ۲۱۶).

به طور کلی و اجمال می‌توان گفت که دستاوردهای انقلاب در عرصه داخلی کشور عبارت است از حاکمیت ولایت الهی، محوریت یافتن ارزش‌ها، استقلال همه جانبه، آزادی واقعی، وحدت، خودکفایی، توسعه و پیشرفت در امور فرهنگی و اجتماعی و در عرصه بین‌المللی احیاء تفکر دینی، بیداری اسلامی، استکبار ستیزی و ... باید این دستاوردها به تمام جوان‌ها گفته شود و در جامعه نهادینه گردد تا مردم با تمام وجود حس کنند.

دفع آسیب‌ها: در این راستا نسل‌های بعدی انقلاب موظف‌اند که با دوراندیشی، هوشیاری، برنامه‌ریزی و با عزم و اراده قوی و بهره‌گیری از روش‌های مناسب در دفع و رفع آفت‌ها و آسیب‌های وارد شده بر انقلاب و یا از بین بردن زمینه‌های ایجاد آنها، با جدیت هر چه تمام‌تر بکوشند و به درمان بیماری‌ها و زدودن ویروس‌هایی که دشمنان به نهال نو پای انقلاب وارد کرده‌اند. همه دلسوزان در ده سال آینده، ابتدا باید به خوبی نوع آسیب‌ها و زمینه‌های پیدایش آن را بشناسند و به

تناسب، راه کارهای مقابله با آن را بیابند، همان گونه که نسل اول با ویژگی‌های وفاداری و پایبندی به ارزش‌های نظام، فساد ناپذیری بودند (نامدار، ۱۳۷۶: ۱۹-۲۰).

قاطعیت و شدت عمل: در این ۴۵ سال یک دسته آفت‌ها و تهدیدات جدی به تدریج رشد کرده و ثبات و امنیت سیاسی کشور را به طور جدی به خطر انداخته است به گونه‌ای که از راه نصیحت و یا برنامه‌ریزی فرهنگی قابل کنترل و خنثی سازی نیستند و نیازمند شدت عمل و برخورد قاطع می‌باشد، مانند بی‌حجابی، لغزش برخی مسولین و فرزندان آنها.

عبور از رأی قومیت: بحث مشارکت باید از وضعیت نخبگان ایلی، طایفه‌ای، قومی، سنتی به کار آمدی، برنامه ریزی، تعیین افق معین، حل بحران‌ها و ... تبدیل شود.

فرهنگ عمومی: در قضیه مشارکت، اقتدار نظامی و اداری کشور باید به یک فرهنگ عمومی تبدیل شود به گونه‌ای که حضور نیروی انتظامی و بسیج برای همه خوشایند و امیدوارکننده باشد.

قانون پذیری: نخبگان سیاسی باید در چهار چوب قانون اساسی وارد رقابت‌های انتخاباتی شوند و نتایج قبول کنند نه این که اگر آرای مردم به نفعشان بود قبول، در غیر این صورت به ازیسیون تبدیل شوند، اقداماتی که متأسفانه در این ۴۵ سال به فراوانی تکرار شده.

حفظ هویت ملی: بنیادهای فرهنگی - سیاسی و اجتماعی انقلاب اسلامی در طول تاریخ ۴۵ خود، مبتنی بر حفظ هویت ملی بوده و باید در افق ۱۴۱۴ این فرهنگ نهادینه شود. با تکیه بر هویت ملی است که مشارکت همه اقشار امکان پذیر است (احمدی، همان: ۳۷۹).

عدالت و برابری در برابر قانون: اعتدال و میانه‌روی، تمحل رقابت و شکست، پایبندی به آزادی‌های معقول و عدم فراقانونی فکر کردن، پذیرش جنبه‌های معقول تجدد و نقد منصفانه نسبت به جنبه‌هایی که با فرهنگ، تمدن و تاریخ ایران مغایرت دارد، موضوعات دیگر این راهبرد مشاکتی می‌باشد (رجایی، همان: ۲۳۸).

۸. نتیجه‌گیری

عوامل تأثیرگذار بر شایسته‌سالاری و مشارکت مردم ایران در افق ۱۴۱۴ نیاز به رعایت مؤلفه‌های زیادی از جمله این موضوعات دارد: تأسی از قرآن و نهج البلاغه برای پرهیز از تجمل‌گرایی و اشرافیت، الگوگیری از رهنمودهای امام خمینی در بحث حکمرانی ایمانی و عدالت محور، توجه به رهنمودهای پیامبرگونه مقام معظم رهبری در ابعاد اجتماعی، فرهنگی و سیاسی، عبور از رأی قومیت‌ها و احزاب به‌گونه‌ای که اصل نظام مهم باشد نه قوم و حزب و افراد، تلاش در جهت فرهنگ‌سازی و مقبولیت عمومی مبتنی بر مقبولت عمومی هویتی، تاریخی. تلاش در جهت خدمتگزاری صادقانه به مردم و حل بحران‌های متنوع اداری، سیاسی، اجتماعی، حقوقی و خدمتگزاری صادقانه. پیشگیری از پیدایش بحران اعتماد سوز در ابعاد مختلف و افزایش تعاملات سیاسی و فرهنگی منطقه‌ای و بین‌المللی.

منابع

- قران کریم ترجمه آیه الله مکارم شرازی
- احمدی، حمید، (۱۳۸۴). قومیت و اقوام گرایی در ایران (افسانه و واقعیت)، تهران: نشر نی، چاپ اول.
- باوند، نعمت الله (۱۳۷۷). در اسارت آزادی (بحران جهان معاصر - مجموعه مقالات)، تهران: کیهان.
- بخرد، مصطفی (۱۳۹۲۹). مبانی - اصول و الگوهای مدیریت اسلامی، قم: نشر سلمان فارسی
- دشتی، محمد (۱۳۹۰). ترجمه نهج البلاغه، موسسه فرهنگی تحقیقاتی امیر المومنین (ع)
- جوادی آملی، عبدالله (۱۳۷۸). ولایت فقیه - ولایت فقاها و عدالت، قم: نشر اسرا.
- طاهری، ابوالقاسم (۱۳۷۹). تاریخ اندیشه سیاسی در غرب، نشر قومش
- زمانی، غلام حسین (۱۴۰۲). جهان تا سال ۲۰۴۰، چاپ اول
- حسینی، سید جلیل (۱۳۹۸). بصیرت اقتصادی، تهران: نشر زرینه، چاپ اول
- رجایی، فرهنگ (۱۳۸۳). مشکل هویت ایرانیان امروز (ایفای نقش در عصریک تمدن و چند فرهنگ) نشر نی چاپ دوم
- سردارنیا، خلیل الله (۱۴۰۱). درآمدی بر جامعه شناسی جدید، نشر میزان، چاپ سوم
- عزتی، عزت الله (۱۳۸۴). تحلیلی بر ژئوپلیتیک ایران و عراق، تهران: دفتر مطالعات سیاسی و بین المللی.
- پیشگاهی فرد، زهرا؛ رحمانی، محمد علی (۱۳۹۰). قلمرو خواهی امریکا در خاورمیانه، تهران: انتشارات سازمان جغرافیایی نیروهای مسلح، چاپ دوم
- فوزی، یحیی (۱۳۸۴). تحولات سیاسی اجتماعی بعد از انقلاب اسلامی در ایران، نشر عروج، چاپ اول
- شاکرین، محمد رضا و جمعی از محققان (۱۳۸۸). قران شناسی و حکومت دینی، قم: نشر معارف، چاپ نهم
- مرکز پژوهش و اسناد ریاست جمهوری (۱۳۸۸). تاملاتی در فلسفه انقلاب اسلامی و بازتاب های آن در جهان معاصر، موسسه و مطالعات و تحقیقات اسلامی فتوح قم، سال اول شماره ۵۴
- مصطفوی خمینی، سید روح الله (۱۳۷۱). صحیفه جلد های ۱۰ تا ۱۵.
- موسسه فرهنگی قدر ولایت (۱۳۷۹). زندگی نامه مقام معظم رهبری، چاپ ششم.
- نام دار، مظفر (۱۳۷۶). رهیافتی بر مبانی مکتبها و جنبش های سیاسی شیعه در صدساله اخیر، پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی.

Research Article

Meritism and people's participation in Iran 1414 horizon

Ali Naz Lotfi¹

Date of received: 2024/04/08

Date of Accept: 2024/05/09

Abstract

Foresight and prediction about future developments is critical and difficult. Nevertheless, based on statistics, documents and scientific evidence, it is possible to analyze and analyze the participation of the people in the process of the republic and present the results to the society. Because in democratic systems, what governments do can be analyzed, and the most important competitors of executive and supervisory bodies are tangible facts and actions; Not the discourses of governance. It means that people observe what has been done, such as strengths and weaknesses, and make examples in debates and debates, especially because of the media atmosphere, the majority are online and up to date. Therefore, functions must have an output. The current research is of a qualitative type and with a descriptive-analytical approach, which was carried out with a library method. The results show that officials in different tastes believe in the functioning of internal forces and base meritocracy on young and experienced forces and base public justice on the teachings of the Qur'an, Nahj al-Balagha and the guidelines of the Imams of the Revolution. In the mentioned horizon, the people's participation will grow to an acceptable level and the republicanism and Islamism of the system will be ensured.

Keywords: participation, meritocracy, future research, hope for the future.

Citation (APA 6th ed. / APSA)

Lotfi, Ali Naz (Summer 2024). "Meritism and people's participation in Iran 1414 horizon". *Quarterly Journal of Research in History, Politics and Media*. Vol. 7, Num. 2, S.No. 26, pp. 39- 60.

¹. PhD in Islamic History, Payam Noor Bandar Abbas University, Bandar Abbas, Iran.
Email: alimaigoli@gmail.com

Copyright © 2010, KSSI (Karimeh Strategic Studies Institute Of Shiraz). This is an Open Access article distributed under the terms of the Creative Commons Attribution 4.0 International, which permits others to download this work, share it with others and Adapt the material.

References

- Holy Quran translated by Ayatollah Makarem Sharazi. (In Persian)*
- Ahmadi, Hamid, (1384). *Ethnicity and ethnocentrism in Iran (myth and reality)*, Tehran: Nei Publishing House, first edition. (In Persian)
- Bavand, Nematullah (1377). *In the Captivity of Freedom (Crisis of the Contemporary World - Collection of Articles)*, Tehran: Keihan. (In Persian)
- Buy, Mustafa (13929). *Basics - principles and patterns of Islamic management*, Qom: Salman Farsi publication. (In Persian)
- Dashti, Mohammad (1390). *Translation of Nahj al-Balagheh, Amir al-Momenin (AS) Cultural Research Institute. (In Persian)*
- Ezzati, Ezzatullah (1384). *An analysis of the bourgeois geopolitics of Iran and Iraq*, Tehran: Bureau of Political and International Studies. (In Persian)
- Fawzi, Yahya (1384). *Social political developments after the Islamic revolution in Iran*, Arouj publication, first edition. (In Persian)
- Hosseini, Seyed Jalil (2018). *Basirt Ekhmani*, Tehran: Zarineh Publishing House, first edition. (In Persian)
- Javadi Amoli, Abdullah (1378). *Velayat Faqih - Velayat Faqih and Justice*, Qom: Asra Publishing House. (In Persian)
- Mustafavi Khomeini, Seyyed Ruhollah (1371). *Safiha volumes 10 to 15.*
- Namdar, Muzaffar (1376). *An approach to the foundations of Shia schools and political movements in the last century*, Research Institute of Humanities and Cultural Studies. (In Persian)
- Pishgahi Fard, Zahra; Rahmani, Mohammad Ali (2013). *American territorialism in the Middle East*, Tehran: Publications of the Geographical Organization of the Armed Forces, second edition. (In Persian)
- Presidential Research and Documents Center (1388). *Reflections on the philosophy of the Islamic Revolution and its reflections in the contemporary world*, Fatuh Qom Institute of Islamic Studies and Research, first year number 54. (In Persian)
- Qadr Velayat Cultural Institute (1379). *Biography of Supreme Leader*, sixth edition. (In Persian)
- Rajaei, Farhang (2013). *The Identity Problem of Iranians Today (Performance in an Age of Civilization and Multiple Cultures)*, Nei Publication, 2nd Edition. (In Persian)
- Sardarnia, Khalilullah (1401). *An introduction to new sociology*, Mizan publication, third edition. (In Persian)
- Shakrin, Mohammad Reza and a group of researchers (1388). *Quranic studies and religious governance*, Qom: Ma'arif Publishing House, 9th edition. (In Persian)
- Taheri, Abulqasem (1379). *History of political thought in the West*, published by Qomesh. (In Persian)
- Zamani, Gholam Hossein (1402). *The World by 2040, First Edition*

پروفیسر کاہنشاہ علوم اسلامی و مطالعات اسلامی

برائے اعلیٰ تعلیم اسلامی